

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев2 619/2021
17.03.2022. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Бранислава Босиљковића, председника већа, Бранке Дражић и Данијеле Николић, чланова већа, у парници из радног односа тужиље АА из ..., чији је пуномоћник Ђорђе Трифуновић адвокат из ..., против тужене „Српска банка“ ад Београд, коју заступа Александар Младеновић адвокат из ..., ради утврђења, одлучујући о ревизији тужиље изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 1027/20 од 30.07.2020. године, у седници већа одржаној 17.03.2022. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужиље изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 1027/20 од 30.07.2020. године.

ОДБИЈА СЕ као неоснован захтев тужене за накнаду трошкова ревизијског поступка.

Образложење

Пресудом Првог основног суда у Београду П1 975/15 од 04.12.2019. године, ставом првим изреке, одбијен је као неоснован тужбени захтев којим је тражено да се утврди да је тужиља засновала радни однос на неодређено време код тужене почев од 30.01.2015. године. Ставом другим изреке, одбијен је као неоснован тужбени захтев којим је тражено да се утврди да је тужиљи незаконито престао радни однос код тужене и да је ништав отказ који је тужена дала тужиљи 13.03.2015. године. Ставом трећим изреке, одбијен је као неоснован тужбени захтев којим је тражено да се обавезе тужена да тужиљу врати на рад и то на исто радно место или радно место које одговара врсти и степену стручне спреме и радним способностима које тужиља има, као и захтев да са тужиљом закључи уговор о раду у писаном облику. Ставом четвртим изреке, обавезана је тужиља да туженој накнади трошкове парничног поступка у износу од 261.750,00 динара са законском затезном каматом од извршности пресуде до коначне исплате.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж1 1027/20 од 30.07.2020. године, ставом првим изреке, одбијена је као неоснована жалба тужиље и потврђена пресуда Првог основног суда у Београду П1 975/15 од 04.12.2019. године у ставу првом, другом и делу става трећег изреке у односу на тужбени захтев за враћање тужиље на рад, као и у ставу четвртим изреке. Ставом другим изреке, укинута је првостепена пресуда у

преосталом делу става трећег изреке којим је одбијен тужбени захтев којим је тражено да се обавезе тужена да тужиљу распореди на радно место које одговара врсти и степену стручне спреме и радним способностима тужиље и да са тужиљом закључи уговор о раду у писаном облику, и у односу на ове тужбене захтеве одбачена је тужба. Ставом трећим изреке, одбијен је захтев тужене за накнаду трошкова жалбеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужиља је благовремено изјавила ревизију због битних повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. Закона о парничном поступку, учињених у поступку пред другостепеним судом и погрешне примене материјалног права.

Тужена је доставила одговор на ревизију.

Испитујући побијану пресуду у смислу члана 408. Закона о парничном поступку поступку („Службени гласник РС“ број 72/11, 49/2013 - УС, 74/2013 - УС, 55/2014, 87/2018 и 18/2020, у даљем тексту: ЗПП), Врховни касациони суд је нашао да ревизија тужиље није основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по слубженој дужности. У поступку пред другостепеним судом није дошло до пропуста у примени или до погрешне примене које од одредаба овог закона, па нема ни повреде из члана 374. став 1. ЗПП на коју се ревизијом указује. Другостепени суд је у образложењу побијане пресуде оценио све жалбене наводе тужиље и дао разлоге које је узео у обзир, а који су били од значаја за правилну одлуку о изјављеној жалби. Наводе у ревизији којима се заправо указује да је у поступку учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 12. ЗПП, Врховни касациони суд није ценио, јер се ревизија из овог разлога не може изјавити у смислу члана 407. ЗПП.

Према утврђеном чињеничном стању, тужиља је била у радном односу код тужене на неодређено време, на радном месту - стручни сарадник за Правноснажним решењем тужене од 26.01.2015. године, тужиљи је отказан уговор о раду са 29.01.2015. године због престанка потребе за њеним радом. По престанку радног односа тужиља наставила да долази у просторије тужене, по позиву ББ дотадашњег руководиоца, која је тужиљу замолила за помоћ новопостављеној директорки одељења ВВ. Тужиља је без накнаде обављала рад до 13.02.2015. године, иако јој није речено да поново ступа на рад, нити јој је обећано поновно заснивање радног односа. ББ и ВВ нису имале овлашћење извршног одбора тужене да одлучују о радно-правном статусу тужиље, нити је извршном одбору тужене била позната околност да је тужиља у назначеном периоду обављала рад за тужену.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је на основу члана 3. тачка 9. Правилника о раду тужене и чланова 30. и 32. Закона о раду, оценио да је природа тужиљиног рада, након што јој је отказан уговор о раду, била помоћ на добровољној бази, те да у конкретном случају није дошло до поновног заснивања радног односа, јер само овлашћено лице код послодавца може дати налог запосленом да обавља фактички рад који би за последицу имао претпоставку закључења уговора о раду из члана 32. Закона о раду, што овде није био случај, због чега су тужбени захтеви тужиље одбијени као неосновани.

Другостепени суд је оценио да је првостепени суд на правилно утврђено чињенично стање правилно применио материјално право када је одбио као неоснован тужбени захтев тужиле да се утврди да је ступањем на рад дана 30.01.2015. године тужиле код тужене поновно засновала радни однос на неодређено време, да јој је радни однос незаконито престао дана 13.03.2015. године усменим обавештењем да више не долази на рад, као и захтев за враћање тужиле на рад. По становишту другостепеног суда налагање обавезе послодавцу да запосленог распореди на радно место које одговара његовој стручној спреми, знању и способностима не спада у судску надлежност, већ се то питање решава закључењем уговора о раду, односно анекса уговора о раду између послодавца и запосленог у извршењу правноснажне судске одлуке којом се запослени враћа на рад. Стога је првостепени суд учинио битну повреду одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, када је мериторно одлучио о тужбеном захтеву тужиле за распоређивање на радно место које одговара њеној стручној спреми, знању и способностима, па је у том делу првостепена пресуда укинута, а тужба тужиле у односу на овај тужбени захтев одбачена.

По становишту Врховног касационог суда, неосновано се изјављеном ревизијом указује на погрешну примену материјалног права.

Одредбом члана 30. Закона о раду прописано је да се радни однос заснива уговором о раду који закључују запослени и послодавац и који се сматра закљученим кад га потпишу запослени и надлежни орган код послодавца, односно лице утврђено законом или општим актом послодавца или лице које они овласте.

У циљу спречавања злоупотреба на тржишту рада и елиминације „рада на црно“ (фактичког рада) закон је увео правило о правној фикцији постојања радног односа, изражено у члану 32. став 2. Закона о раду којим је прописано да ако послодавац са запосленим не закључи уговор о раду у складу са ставом првим тог члана, сматра се да је запослени засновао радни однос на неодређено време даном ступања на рад. Ова правна фикција омогућава да радни однос настане и без закључења уговора о раду у писменом облику.

По оцени Врховног касационог суда, у конкретном случају нису испуњени услови за примену члана 32. став 2. Закона о раду. Ово из разлога што је тужиле, на молбу колегинице да пружи помоћ новопостављеној директорки наставила рад код тужене до 13.02.2015. године без сагласности Извршног одбора послодавца, као овлашћеног органа за одлучивање о правима и обавезама из радног односа, у смислу члана 3. тачка 9. Правилника о раду тужене. Да би рад без закљученог уговора о раду довео до заснивања радног односа на неодређено време потребно је да буду испуњени услови који би довели до примене правне фикције о постојању радног односа. Међутим, успостављени однос између тужиле и тужене не испуњава ове услове, јер је тужиле на добровољној бази – на позив лица које за то није имало одговарајуће овлашћење, пристала да пружи помоћ новоизабраној директорки код тужене, из чега следи закључак да у конкретном случају на страни тужене није било сазнања, па ни праве воље за поновним заснивањем радног односа са тужиљом. Према становишту овог суда, само оно лице код послодавца које је овлашћено да одлучује о заснивању радног односа, може дати налог запосленом да обавља фактички рад без уговора о раду који би за последицу имао претпоставку закључења уговора о раду из члана 32. Закона о раду. Само то лице може дати налог запосленом да ради код послодавца и само по

таквом налогу за фактички рад без уговора о раду, радни однос запосленог који ради без уговора о раду може се засновати у смислу одредбе члана 32. Закона о раду. Стога, како радни однос у смислу члана 32. Закона о раду у конкретном случају није могао бити заснован, то исти није ни настао, па самим тим ни незаконито престао, због чега су неосновани супротни наводи ревизије тужиље.

Тужиља се у ревизији позива на пресуду Врховног суда Србије Рев2 552/2008. од 14.05.2008. године указујући да је у тој одлуци заузет став који је супротан ставу израженом у одлукама нижестепених судова у конкретном случају. Међутим, пресуда Врховног суда Србије на коју се тужиља позива не представља одлуку донету у истој правној ствари и са истим чињеничним стањем, јер је у том предмету тужиља била запослена код туженог на одређено време у дужем временском периоду и по основу више закључених уговора о раду на одређено време. Последњи по реду уговор који је тужиља са туженим закључила био је уговор о раду на привременим и повременим пословима од 02.10.2006. године, који је истекао 29.12.2006. године, након чега је тужиља по налогу шефа производње, у складу са распоредом истакнутим на огласној табли туженог, почела да ради 08.01.2007. године и без закљученог уговора о раду радила је све до 17.01.2007. године, па је заузето становиште да је тужиља у датој ситуацији, сагласно члану 32. став 2. Закона о раду, засновала радни однос на неодређено време. Међутим, у овде предметном спору тужиља је по престанку радног односа код тужене наставила да долази на посао на молбу колегинице ради пружања помоћи новоизабраној директорки, без сагласности овлашћеног органа тужене, сходно члану 3. тачка 9. Правилника о раду, због чега нема места примени одредбе члана 32. став 2. Закона о раду, која санкционише пропуст послодавца да са запосленим закључи уговор о раду правном фикцијом о постојању радног односа.

Правилно је другостепени суд укинуо првостепену пресуду и одбацио тужбу у делу захтева којим је тражено да се обавезе тужена да тужиљу распореди на радно место које одговара врсти и степену стручне спреме и радним способностима тужиље и да са тужиљом закључи уговор о раду у писаном облику, имајући у виду да тражена чинидба спада у аутономију воље послодавца.

Из наведених разлога, Врховни касациони суд је одлучио као у изреци, на основу члана 414. став 1. ЗПП.

Одлука садржана у другом ставу изреке донета је на основу члана 165. став 1. у вези члана 154. ЗПП. По оцени Врховног касационог суда, трошкови тужене за одговор на ревизију нису били нужни, због чега је такав захтев одбијен.

**Председник већа – судија
Бранислав Босиљковић, с.р.**

**За тачност отправка
управитељ писарнице
Марина Антонић**